

L'Alguer, símbol d'una força catalana enyorada

per Ramon Sangles

La feble vitalitat que traspuem els catalans per a mantenir-nos lleials a la nostra llengua (no som bons per a fer-ne ús sempre i a tot arreu, amb correcció i elegància) i la nostra migrada capacitat d'autoafirmació i de sentiment patriòtic contrasta amb la fortalesa i potència amb què s'expandiren i afermaren els nostres avantpassats per tota la Mediterrània. Vegem, si no, com l'Alguer, ciutat costanera i turística de l'illa de Sardenya, ens ofereix encara avui un viu i simbòlic testimoni d'aquella àrdua embranzida.

No puc pas ara explicar-vos-en fil per randa la història. Diré sols que, conquerida en 1354 per Pere III el Cerimoniós i repoblada de catalans, esdevingué punt estratègic en la relació Barcelona-Nàpols. Perduda després en un oblit total, resulta que a finals del segle passat Eduard Toda descobrí que encara s'hi mantenia el català ben viu. Aleshores tenia 5.000 habitants i avui en té 43.000, que en època turística augmenten a 125.000. Tanmateix, més que la història, allò que ara pretenc és fer-vos partícips de les vivències que hi vaig tenir l'agost passat, època de vacances, en què hi vaig viatjar amb la família.

Havent fet en vaixell el trajecte Toló - Porto Torres, un cop desembarcats enfilàrem tot seguit la carretera devers l'Alguer (uns 40 quilòmetres), travessant una regió, a dir veritat, força pobra, a excepció de la Nurra sassaresa amb fèrtils camps de conreu. D'entrada, la nostra il·lusió de sentir parlar català (alguerès) s'esfumà, perquè, pertot arreu, sentíem sols italià (lògicament, estàvem en contacte amb la gran capa de turisme). Després, però, personalitzant ja els contactes amb gent d'allà, tinguérem l'agradable sorpresa de poder-nos-hi entendre la mar de bé en la nostra llengua, que hi pren el nom d'*alguerès*.

És aleshores quan hom, per a meravellar-se, ha de fer-se conscient d'on es troba: en una ciutat de la costa de l'illa de Sardenya! És de debò impressionant reconèixer-hi una ciutat històrica bastida en part per catalans (tot el centre històric, les muralles...) i llegir-hi, en el centre històric, toponímia catalana. Però, sobretot, fou gratificant, els vespres, poder parlar tranquil·lament en una terrassa de la Plaça Cívica, prenent-hi un *cappuccino*, amb Rafael Caria (director de la *Revista de l'Alguer*), que et fa conèixer i estimar tots els racons d'aquella ciutat germana i que, amb autoritat, et diu: «No sols a la ciutat de

l'Alguer heu de dirigir-vos en català a tothom, sinó que també us hi heu de dirigir en tota la regió. Convé que la gent us senti parlar en català!» Aquest senyor ens donà una lliçó d'optimisme i de lleialtat lingüística. Ens digué també: «Si en musicalitat l'italià és la primera llengua europea, el català és la segona; estiguen-ne segurs.»

També tinguérem interessants converses amb un gran terratinent d'allà, Antoni Martinelli. Per altra banda, fórem cordialment acollits pel senyor Pasqualino, el sastre català, que es desficiava per explicar-nos fets històrics i activitat catalana de l'Alguer, ensenyant-nos-en llibres, revistes... Ens deia que, de petits, tant a casa seva com amb els veïns parlaven sempre en alguerès. De Luca Scala, jove filòleg, excel·lent coneixedor de l'alguerès, rebérem una atenció amabilíssima, el qual, tot i ser temps de vacances, féu possible que visitéssim el local que, molt ben arranjat, Òmnium Cultural té en el centre històric de la ciutat, seu del Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori. Hi imparteixen classes d'alguerès tant a joves com a gent gran i també a mestres i professors. Són de lloar l'activitat i l'empenta que s'hi trasllueixen. Des de Barcelona, Joaquim Arenas ha fet molt perquè tot hi rutlli bé.

Al Mercat Central, havent parlat en català amb un comerciant, aquest corregué a dir a uns altres: «Són catalans, són catalans!» En altres llocs, ens trobarem amb joves que ens deien: «Nosaltres sabem i entenem bé l'alguerès, però el parlem poc.» Sols els n'anaven sortint paraules soltes. Malament rai!, si el jove el sap però no el parla. L'italià se'ls enganxa tant! El senyor Caria ens deia: «L'italià, per a nosaltres, ha estat sempre una llengua atractiva i una bona companya de viatge; per a vosaltres, l'espanyol, ha estat sempre una imposició i una depredació.» Vist el procés lingüístic, la nostra sensació general és que a l'Alguer se'n poden sortir millor que a la Catalunya Nord, de la llengua catalana, on la llosa estatal els va mantenint esclafats.

Amics algueresos: un comiat no sé donar-vos-el. Resto amb vosaltres. Valguí estrènyer-nos les mans en senyal d'amistat i lleialtat envers la llengua que ens agermana. Tots nosaltres hem nascut per a salvar els mots que ens donen identitat. A mos veure!♦